Traktat dobrosąsiedzki z 1991 r. i nowa Europa

17 czerwca 1991 roku w Bonn premierzy Jan Krzysztof Bielecki i Helmut Kohl oraz ministrowie spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski i Hans-Dietrich Genscher podpisali Traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy.

Traktat tworzył prawne i polityczne podstawy nowych relacji między Polską i Niemcami oraz wyznaczał kierunek współpracy w jednoczącej się Europie, do której Warszawa chciała dołączyć.

Dokument miał znaczenie wykraczające poza standardowe relacje bilateralne. Niemcy wsparły polskie aspiracje do przystąpienia do Wspólnot Europejskich, ale i NATO. W praktyce oznaczało to akceptację strategicznego celu polskiej polityki zagranicznej – trwałego zakotwiczenia Polski w euroatlantyckich strukturach politycznych i bezpieczeństwa.

Premier RP Jan K. Bielecki przemawia podczas uroczystości podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Bonn, 17 czerwca 1991 r. W głębi, po prawej ręce Premiera J. K. Bieleckiego, widoczny Jerzy Sułek, główny negocjator ze strony polskiej.
Źródło: zdjęcie: Karl Forster, „POLEN und wir", Heft 3/1991.

Minister Spraw Zagranicznych Krzysztof Skubiszewski mówił jesienią 1991 roku w Sejmie:

> ***„Traktat ma fundamentalne znaczenie z punktu widzenia integrowania się Polski z Zachodem. W całokształcie stosunków z Zachodem współpraca i porozumienie z Niemcami w dużej mierze wpłynie na końcowy wynik naszej opcji europejskiej".***

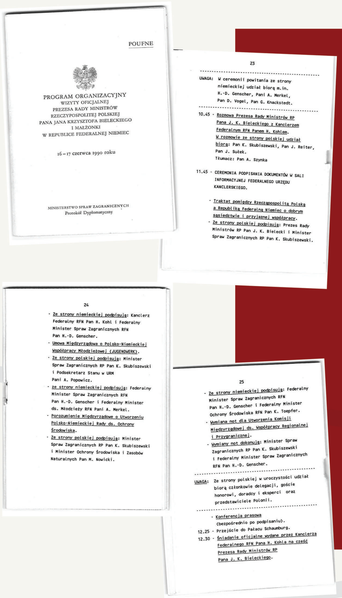

POUFNE

PROGRAM ORGANIZACYJNY
WIZYTY OFICJALNEJ
PREZESA RADY MINISTRÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
PANA JANA KRZYSZTOFA BIELECKIEGO
I MAŁŻONKI
W REPUBLICE FEDERALNEJ NIEMIEC

16–17 czerwca 1991 roku

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Protokół Dyplomatyczny

23

UWAGA: W czasie(!) pobytów(!) w strony niemieckiej udział biorą m.in.
K.-O. Genscher, Pani A. Reiter,
Pan D. Vogel, Pan G. Knackstedt.

10.45 - Rozmowa Premiera Rady Ministrów RP Pana J. K. Bieleckiego z Kanclerzem Federalnym RFN Panem H. Kohlem.
W czasie(!) pobytu(!) udział biorą: Pan K. Skubiszewski, Pan J. Reiter, Pan J. Sułek.
Tłumacz: Pan A. Szymka

11.45 - CEREMONIA PODPISANIA DOKUMENTÓW W SALI INFORMACYJNEJ FEDERALNEGO URZĘDU KANCLERSKIEGO.

- Traktat pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy.
- Do strony polskiej(!) podpisuje Premier Rady Ministrów RP Pan J. K. Bielecki i Minister Spraw Zagranicznych RP Pan K. Skubiszewski.

Program organizacyjny wizyty oficjalnej Prezesa Rady Ministrów RP Jana Krzysztofa Bieleckiego i małżonki w Republice Federalnej Niemiec, 16–17 czerwca 1991 r.

Str. 23. Fragment programu organizacyjnego wizyty oficjalnej Premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego w RFN: rozmowa z Kanclerzem Federalnym RFN Helmutem Kohlem oraz ceremonia podpisania dokumentów w sali informacyjnej Federalnego Urzędu Kanclerskiego. Bonn, 17 czerwca 1991 r.

Str. 24. Fragment programu organizacyjnego wizyty oficjalnej Premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego w RFN: wskazanie dokumentów podpisywanych podczas uroczystości, w tym Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, umowy o Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży oraz porozumienia dotyczącego współpracy w dziedzinie ochrony środowiska. Bonn, 17 czerwca 1991 r.

Str. 25. Fragment programu organizacyjnego wizyty oficjalnej Premiera Jana Krzysztofa Bieleckiego w RFN: wymiana not w sprawie utworzenia Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Regionalnej i Przygranicznej, konferencja prasowa oraz śniadanie oficjalne wydane przez Kanclerza Federalnego RFN Helmuta Kohla. Bonn, 17 czerwca 1991 r.

Źródło: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Protokół Dyplomatyczny.

Traktat dobrosąsiedzki wpisywał się w formułowaną przez Skubiszewskiego koncepcję „polsko-niemieckiej wspólnoty losów i interesów w jednoczącej się Europie". Także dla zjednoczonych Niemiec miał znaczenie strategiczne. Oznaczał potwierdzenie odpowiedzialności za stabilność polityczną w Europie Środkowo-Wschodniej oraz uznanie, że bezpieczeństwo Niemiec jest związane z bezpieczeństwem Polski.

Wyrazem tego był powołany w sierpniu 1991 roku Trójkąt Weimarski – forum współpracy politycznej Polski, Niemiec i Francji. Dobre relacje z zachodnim sąsiadem ułatwiały Warszawie pogłębianie kontaktów z innymi państwami Zachodu.

Traktat dobrosąsiedzki z 1991 r. nie rozwiązał wszystkich kwestii spornych, nie przewidział wszystkich wyzwań. Nie usunął asymetrii pamięci, wynikającej z odmiennych doświadczeń historycznych. Stworzył jednak trwałe ramy, w których konflikty można było rozwiązywać w drodze porozumienia, a nie poprzez konfrontację.

Po agresji Rosji przeciw Ukrainie w 2022 roku relacje polsko-niemieckie nabrały nowego znaczenia w kontekście bezpieczeństwa europejskiego, ochrony wschodniej flanki NATO oraz ściślejszej współpracy wojskowej i obronnej. W 35. rocznicę podpisania Traktatu dobrosąsiedzkiego z 1991 r. zapowiedziano zawarcie nowego polsko-niemieckiego porozumienia obronnego.

Traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy podpisują Minister Spraw Zagranicznych RP Krzysztof Skubiszewski (z lewej) i Minister Spraw Zagranicznych RFN Hans-Dietrich Genscher (z prawej). Bonn, 17 czerwca 1991 r.
Źródło: zdjęcie: Arne Schambeck, Presse- und Informationsamt der Bundesregierung.

